
Aluehallitus, § 215, 26.09.2024

Palvelujen järjestäminen -lautakunta, § 123, 06.11.2024

§ 123

Palveluverkkosuunnitelma: Palveluiden järjestäminen -lautakunnan lausunto

IUHVADno-2023-4145

Aluehallitus, 26.09.2024, § 215

Liitteet

- 1 Liite_1_Palveluverkkosuunnitelma 2025-2026, luonnos 0.1
- 2 Liite_2_Taustamateriaali, palveluverkkoselvitys
- 3 Bilaga_1_Servicenätverksplan 2025-2026, utkast 0.1

Valmistelu ja lisätiedot:

vs hoitotyön johtaja Heidi Hovisilta
kehittämispäällikkö Ann-Sofie Nylund
hyvinvointialuejohtaja Max Lönnqvist

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen hallintosäännön 26§ mukaan aluehallitus vastaa järjestämisvastuun toteutumisesta ja palveluverkkoselvityksen valmistelusta, seurannasta ja arvioinnista. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on valmistellut palveluverkkosuunnitelmaa virkatyönä osana muutosohjelmaa. Palveluverkkosuunnitelma on koostettu vastuualueiden tekemistä esityksistä hyvinvointialueen taloustilanne huomioiden. Tämän lisäksi Accenture Oy tuottaa taustamateriaalia palveluverkkoselvitystä varten.

Selvityksessä tarkastellaan palveluntuotannon nykytilaa ja tulevaisuutta, huomioiden käynnissä oleva muutosohjelma, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus, palvelutoiminnan tehostaminen digitaalisilla ja liikkuvilla ratkaisuilla, kustannusvaikutukset sekä palvelustrategia. Accenturen tuottama materiaali sisältää palveluiden kysyntään nojaavan analyysityökalun sekä skenaariotarkastelun. Näissä on hyödynnetty Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ominaispiirteet, väestöennuste ja väestön sijoittuminen alueella, ikäjakauma, palveluverkon nykytila ja palvelun tarve. Tiedot selvitykseen on kerätty avoimista tietolähteistä ja niitä on täydennetty hyvinvointialueen tuottamilla tiedoilla.

Palveluverkkoselvityksen taustamateriaalin valmistelua on seurattu ohjausryhmässä, johon ovat kuuluneet hyvinvointialuejohtaja, sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja, vastuualue- ja professiojohtajat, hallintojohtaja, kiinteistö- ja kehittämisspäällikkö ja henkilöstön edustajat. Tämän lisäksi henkilöstö on osallistunut materiaalin tuottamiseen muun muassa Accenturen järjestämissä työpajatyöskentelyissä.

Palveluverkkoselvitys valmistuu marraskuun 2024 alussa ja sitä käsitellään aluehallituksessa seuraavan kerran 14.11.2024.

Ehdotus

Hyvinvointialuejohtaja:

Aluehallitus päättää, että

1. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue pyytää lausuntoa liitteenä olevasta palveluverkkosuunnitelman luonnoksesta Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan ja Sipoon kunnilta sekä hyvinvointialueen lautakunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä. Lausuntoja pyydetään 7.11.2024 klo 16.00 mennessä.
2. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen asukkaille annetaan mahdollisuus kommentoida palveluverkkosuunnitelman luonnosta kahden viikon ajan avoimen verkkosivun välityksellä ajalla 30.9.–13.10.2024.

Kokouskäsittely

Pöytäkirjaan merkittiin, että tämä asia käsiteltiin kokouksen viimeisenä asiana. Lisäksi pöytäkirjaan merkittiin, että varapuheenjohtaja Riku Honkasalo, jäsen Kevin Servin sekä varajäsen Satu Lindgren poistuivat esteellisinä (yhteisöjäävi, kunnanhallituksen jäsen) kokouksesta ennen asian käsittelyä klo 20.02.

Päätös

Aluehallitus päätti, että

1. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue pyytää lausuntoa liitteenä olevasta palveluverkkosuunnitelman luonnoksesta Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan ja Sipoon kunnilta sekä hyvinvointialueen lautakunnilta ja vaikuttamistoimielimiltä.
2. Lausuntoja pyydetään 7.11.2024 klo 16.00 mennessä. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen asukkaille annetaan mahdollisuus kommentoida palveluverkkosuunnitelman luonnosta kahden viikon ajan avoimen verkkosivun välityksellä ajalla 30.9.–13.10.2024.

Asia tarkastettiin heti.

Palvelujen järjestäminen -lautakunta, 06.11.2024, § 123

Valmistelu ja lisätiedot:
sosiaali- ja terveysjohtaja Annika Immonen
etunimi.sukunimi(at)itauusimaa.fi

Aluehallitus on pyytänyt palveluiden järjestäminen -lautakuntaa antamaan lausuntonsa 7.11.2024 klo 16.00 mennessä.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on valmistellut palveluverkkosuunnitelmaa virkatyönä osana muutosohjelmaa. Palveluverkkosuunnitelma on koostettu vastuualueiden tekemistä esityksistä hyvinvointialueen taloustilanne huomioiden. Tämän lisäksi Accenture Oy tuottaa taustamateriaalia palveluverkkosuunnitelmaa varten ts palveluverkkoselvityksen.

Selvityksessä tarkastellaan palveluntuotannon nykytilaa ja tulevaisuutta, huomioiden käynnissä oleva muutosohjelma, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus, palvelutoiminnan tehostaminen digitaalisilla ja liikkuvilla ratkaisuilla,

kustannusvaikutukset sekä palvelustrategia. Accenturen tuottama materiaali sisältää palveluiden kysyntään nojaavan analyysityökalun sekä skenaariotarkastelun. Näissä on hyödynnetty Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ominaispiirteet, väestöennuste ja väestön sijoittuminen alueella, ikäjakauma, palveluverkon nykytila ja palvelun tarve.

Tiedot selvitykseen on kerätty avoimista tietolähteistä ja niitä on täydennetty hyvinvointialueen tuottamilla tiedoilla.

Palveluverkkoselvityksen ja -suunnitelman taustamateriaalin valmistelua on seurattu HVAn ohjausryhmässä, johon ovat kuuluneet hyvinvointialuejohtaja, sosiaali- ja terveysjohtaja, vastuualue- ja professiojohtajat, hallintojohtaja, kiinteistöpäällikkö, kehittämispäällikkö ja henkilöstön edustajat. Tämän lisäksi henkilöstö on osallistunut materiaalin tuottamiseen muun muassa Accenturen järjestämässä työpajatyöskentelyissä.

Palveluverkkosuunnitelma perustuu Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen strategiaan, palvelustrategiaan, kiinteistöstrategiaan sekä tuottavuusohjelmaan.

Hyvinvointialueen toimitilarakenne on hajanainen. Toimitilat ovat siirtyneet hyvinvointialueelle seitsemästä eri kunnasta ja kahdesta kuntayhtymästä. Kiinteistökantaa pyritään kehittämään niin, että se vastaisi tulevaisuuden palvelujen tuottamiseen ja niiden saavuttamiseen mahdollisimman tehokkaasti. Toimitilojen on myös tuettava toimintaprosessien muutosta talouden tasapainottamiseksi.

Palvelujen järjestäminen -lautakunta tutustuu palveluverkkosuunnitelmaan, perusteluihin ja yhteenvetoon. Lautakunta lausuu asiasta lautakunnan tehtävien näkökulmasta. Lautakunnan tehtävinä on laatia esitys sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluntuotantoa koskevasta toiminta- ja taloussuunnitelmasta. Lautakunta vastaa palveluiden yhdenvertaisuuden toteutumisesta, tarpeenmukaisuudesta ja laadusta valtuuston antamien linjausten perusteella. Lautakunta vastaa myös palvelustrategian seurannasta ja arvioinnista sekä tämän täytäntöönpanosta.

Ehdotus

Sosiaali- ja terveysjohtaja:

Lautakunnan lausunto palveluverkkosuunnitelmasta:

Lautakunta kiittää valmistellusta työstä. Palveluverkkosuunnitelman tulee tukea myös aluevaltuuston loppuvuodesta 2023 hyväksymää palvelustrategiaa ja tuottavuusohjelmaa. Lautakunta ei näe ristiriitaa palveluverkkosuunnitelman, palvelustrategian ja tuottavuusohjelman välillä.

Lautakunta ei ota kantaa yksittäisten toimipisteiden tulevaisuuteen, koska edustajien kannanotot poikkeavat toisistaan. Oman kotikunnan etuja ei nosteta esiin lautakunnan nimissä.

Palveluverkkosuunnitelman valmistelun yhteydessä on tehty kattava selvitys, jossa on huomioitu alueen väestötieto, palvelutarve, palvelujen saavutettavuus ja kustannustehokkuus. Erilaisia skenaarioita on muodostettu ja niiden vaikutuksia arvioitu saavutettavuuteen, säästöihin ja palvelutuotantoon. Palveluverkkoa on suunniteltu pääasiassa väkiluvun ja väestökeskittymien perusteella.

Kuitenkin sairastuvuusindeksi osoittaa, että alueilla, joista palveluita ollaan lakkauttamassa, on korkea sairastuvuusindeksi. Jos palvelujen saavutettavuus heikkenee näillä alueilla, voiko tämä pahentaa sairauksia, kun ihmiset lykkäävät lääkärikäyntejä? Tämä lisää erityissairaanhoidon kalliita kustannuksia. Voisiko pieniin kuntiin jättää esimerkiksi sairaanhoitajan vastaanoton, joka toteutuisi harvemmin mutta säännöllisesti? Palvelun ei tarvitsisi olla nykyisessä terveysasemassa, vaan se voisi toimia muiden kunnissa toteutettavien palvelujen yhteydessä.

Palveluita uudistettaessa on varmistettava, että uusi palvelumuoto toimii ennen kuin vanha lakkautetaan. Digitaaliset palvelut täydentävät hyvin perinteisiä palveluja, ja on hyvä, että niitä kehitetään. Ennen kuin vanhat palvelut ajetaan alas, on varmistettava, että digitaaliset palvelut toimivat kuten niiden pitäisi. Monet digitaaliset palvelut ovat vielä kehitysvaiheessa. Selkeät suunnitelmat siitä, mitä palveluja laajennetaan digitaalisiin palveluihin ja missä aikataulussa, ovat tarpeen.

Myös mobiilipalveluiden laajentumisesta tarvitaan tarkempia analyysejä ja suunnitelmia. On tärkeää selvittää, mitä tarkoitetaan mobiilipalveluilla verrattuna jalkautuviin palveluihin.

Omaishoidon tukea suunnitellaan pienennettäväksi. Tavoitteena on kuitenkin lisätä kotiin vietäviä palveluja ja tukea. On hyvä, että on huomioitu muitakin tukimuotoja kuin taloudelliset, mutta myös taloudelliset tuet ovat tärkeitä ja osoittavat omaishoitajille, että heidän työtään arvostetaan.

Hyvinvointialue suunnittelee lopettavansa useita omia ympärivuorokautisen asumisen yksiköitä. On varmistettava, että palvelut ovat saatavilla yksityiseltä puolelta ennen kuin yksiköt lakkautetaan.

Lautakunta toteaa, että palveluverkkosuunnitelman ensimmäinen luonnos ei sisällä säästölaskelmia tai yksittäisiä ennakkovaikutusten arviointeja. Säästölaskelmat ja konkreettiset, palveluihin kohdennetut ennakkovaikutusten arvioinnit tulee täydentää suunnitelman seuraavaan luonnokseen.

Pykälä tarkastetaan heti.

Kokouskäsittely

Puheenjohtaja Micaela Röman totesi, että on valittava uusi puheenjohtaja tämän pykälän §123 käsittelyn ajaksi. Jäsen Pamela Stenberg ehdotti jäsen Tove Munkbergia, joka valittiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja Micaela Röman sekä jäsenet Meri Lohenoja ja Pehr Sveholm ilmoittivat olevansa esteellisiä (hallintolaki 28.1 § kohta 5 yhteisöjäävi, kunnanhallituksen jäsen /varajäsen) ja poistuivat kokouksesta asian käsittelyn ajaksi klo 16.55 - 17.20.

Merkittiin pöytäkirjaan, että aluehallituksen edustaja Arto Kujala saapui kokoukseen tämän pykälän § 123 käsittelyn aikana klo. 17.12.

Jäsen Markus Pietikäinen esitti seuraavat muutosesitykset:

a) Koko seuraava kappale poistetaan lausunnosta.

"Omaishoidon tukea suunnitellaan pienennettäväksi. Tavoitteena on kuitenkin lisätä kotiin vietäviä palveluja ja tukea. On hyvä, että on huomioitu muitakin tukimuotoja

kuin taloudelliset, mutta myös taloudelliset tuet ovat tärkeitä ja osoittavat omaishoitajille, että heidän työtään arvostetaan."

Muutosesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

b) Lausuntoon lisätään:

"Keskittämällä virka-aikainen päivystys alueella voidaan aiheuttaa alueen asukkaiden yhä suurempi hakeutuminen virka-ajan ulkopuoliseen päivystykseen (HUS, Porvoon sairaala), joka on erittäin kallista. Jos jokaisella terveysasemalla ei ole virka-aikaista päivystystä ja se keskitetään yhteen toimipisteeseen, heikennetään lisäksi muiden yksiköiden henkilöstön osaamista/kokemusta kohdata päivystyskriteerit täyttäviä potilaita. On selvää, että osa potilaista hakeutuu akuuteissa tilanteissa edelleen lähimmälle terveysasemalle, jossa ei ole toimintamallin muutoksen seurauksena enää kokemusta hoitaa ja tutkia kriittisesti sairaita potilaita. Tämän seurauksena potilasturvallisuuden taso laskee."

Muutosesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

c) Lausuntoon lisätään:

"Lautakunta kiinnittää huomiota suunnitelmaan keskittää rokotukset. Mikäli rokotukset järjestetään keskitetysti yhteen-kahteen yksikköön, asettuvat alueen asukkaat eriarvoiseen asemaan. Esim. koronarokotukseen oikeutettuja ovat mm. kaikki 75- vuotta täyttäneet ja vanhemmat. Heidän liikuntakykynsä on usein rajoittunut ja alueen julkinen liikenne on puutteellinen. Koska KELA ei korvaa minkään rokotteen rokottamiseen liittyviä matkakuluja, saattaa esim. ikääntyneille syntyä huomattava matkakustannus taksimatkoista haja-asutusalueelta keskitettyyn rokotuspisteeseen. Korkeiden matkakustannusten seurauksena syntyy mahdollisesti heikko rokotuskattavuus, joka lisää entisestään sairastavuutta alueella. Sen seurauksena alueelle syntyisi huomattaviakin hoitokustannuksia."

Muutosesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Jäsen Sanna Tiivola esitti seuraavan lisäyksen jäsen Markus Pietikäisen tekemään muutosehdotuksen loppuun:

"Mikäli alueella on kuitenkin käytössä liikkuvat palvelut ja henkilöt voidaan rokottaa kotona kotipalvelun asiakkaina tai puolison ominaisuudessa on keskittäminen mahdollista."

Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja Tove Munkberg teki seuraavan muutosesityksen: Lauseesta: "On varmistettava, että palvelut ovat saatavilla *yksityiseltä puolelta* ennen kuin yksiköt lakkautetaan" poistetaan "yksityiseltä puolelta"

Muutosesitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Päätös

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluiden järjestäminen -lautakunta päätti yksimielisesti lausua seuraavasti:

Lautakunta kiittää valmistellusta työstä. Palveluverkkosuunnitelman tulee tukea myös aluevaltuuston loppuvuodesta 2023 hyväksymää palvelustrategiaa ja

tuottavuusohjelmaa. Lautakunta ei näe ristiriitaa palveluverkkosuunnitelman, palvelustrategian ja tuottavuusohjelman välillä.

Lautakunta ei ota kantaa yksittäisten toimipisteiden tulevaisuuteen, koska edustajien kannanotot poikkeavat toisistaan. Oman kotikunnan etuja ei nosteta esiin lautakunnan nimissä.

Palveluverkkosuunnitelman valmistelun yhteydessä on tehty kattava selvitys, jossa on huomioitu alueen väestötieto, palvelutarve, palvelujen saavutettavuus ja kustannustehokkuus. Erilaisia skenaarioita on muodostettu ja niiden vaikutuksia arvioitu saavutettavuuteen, säästöihin ja palvelutuotantoon. Palveluverkkoa on suunniteltu pääasiassa väkiluvun ja väestökeskittymien perusteella.

Kuitenkin sairastuvuusindeksi osoittaa, että alueilla, joista palveluita ollaan lakkauttamassa, on korkea sairastuvuusindeksi. Jos palvelujen saavutettavuus heikkenee näillä alueilla, voiko tämä pahentaa sairauksia, kun ihmiset lykkäävät lääkärikäyntejä? Tämä lisää erityissairaanhoidon kalliita kustannuksia. Voisiko pieniin kuntiin jättää esimerkiksi sairaanhoitajan vastaanoton, joka toteutuisi harvemmin mutta säännöllisesti? Palvelun ei tarvitsisi olla nykyisessä terveysasemassa, vaan se voisi toimia muiden kunnissa toteutettavien palvelujen yhteydessä.

Palveluita uudistettaessa on varmistettava, että uusi palvelumuoto toimii ennen kuin vanha lakkautetaan. Digitaaliset palvelut täydentävät hyvin perinteisiä palveluja, ja on hyvä, että niitä kehitetään. Ennen kuin vanhat palvelut ajetaan alas, on varmistettava, että digitaaliset palvelut toimivat kuten niiden pitäisi. Monet digitaaliset palvelut ovat vielä kehitysvaiheessa. Selkeät suunnitelmat siitä, mitä palveluja laajennetaan digitaalisiin palveluihin ja missä aikataulussa, ovat tarpeen.

Myös mobiilipalveluiden laajentumisesta tarvitaan tarkempia analyysejä ja suunnitelmia. On tärkeää selvittää, mitä tarkoitetaan mobiilipalveluilla verrattuna jalkautuviin palveluihin.

Lautakunta kiinnittää huomiota suunnitelmaan keskittää rokotukset. Mikäli rokotukset järjestetään keskitetysti yhteen-kahteen yksikköön, asettuvat alueen asukkaat eriarvoiseen asemaan. Esim. koronarokotukseen oikeutettuja ovat mm. kaikki 75-vuotta täyttäneet ja vanhemmat. Heidän liikuntakykynsä on usein rajoittunut ja alueen julkinen liikenne on puutteellinen. Koska KELA ei korvaa minkään rokotteen rokottamiseen liittyviä matkakuluja, saattaa esim. ikääntyneille syntyä huomattava matkakustannus taksimatkoista haja-asutusalueelta keskitettyyn rokotuspisteeseen. Korkeiden matkakustannusten seurauksena syntyy mahdollisesti heikko rokotuskattavuus, joka lisää entisestään sairastavuutta alueella. Sen seurauksena alueelle syntyisi huomattaviakin hoitokustannuksia. Mikäli alueella on kuitenkin käytössä liikkuvat palvelut ja henkilöt voidaan rokottaa kotona kotipalvelun asiakkaina tai puolison ominaisuudessa on keskittäminen mahdollista.

Keskittämällä virka-aikainen päivystys alueella voidaan aiheuttaa alueen asukkaiden yhä suurempi hakeutuminen virka-ajan ulkopuoliseen päivystykseen (HUS, Porvoon sairaala), joka on erittäin kallista. Jos jokaisella terveysasemalla ei ole virka-aikaista päivystystä ja se keskitetään yhteen toimipisteeseen, heikennetään lisäksi muiden yksiköiden henkilöstön osaamista/kokemusta kohdata päivystyskriteerit täyttäviä potilaita. On selvää, että osa potilaista hakeutuu akuuteissa tilanteissa edelleen lähimmälle terveysasemalle, jossa ei ole toimintamallin muutoksen seurauksena enää

kokemusta hoitaa ja tutkia kriittisesti sairaita potilaita. Tämän seurauksena potilasturvallisuuden taso laskee.

Hyvinvointialue suunnittelee lopettavansa useita omia ympärivuorokautisen asumisen yksiköitä. On varmistettava, että palvelut ovat saatavilla ennen kuin yksiköt lakkautetaan.

Lautakunta toteaa, että palveluverkkosuunnitelman ensimmäinen luonnos ei sisällä säästölaskelmia tai yksittäisiä ennakkovaikutusten arviointeja. Säästölaskelmat ja konkreettiset, palveluihin kohdennetut ennakkovaikutusten arvioinnit tulee täydentää suunnitelman seuraavaan luonnokseen.

Pykälä tarkastettiin heti.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Otteen oikeaksi todistaa

Porvoo
07.11.2024

Marja Lahti-Elers
johdon assistentti /ledningens assistent

Tiedoksianto asianosaiselle

Lähetetty sähköpostilla 07.11.2024.

Muutoksenhakukielto

§123

Muutoksenhakukielto

Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä aluevalitusta.

Sovelletaan lakia hyvinvointialueesta, lainkohta: § 141.